

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ КАЗКОТЕРАПІЇ

Орленко Ірина Миколаївна

доктор філософії PhD, завідувач

Одеського обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

ORCID ID: 0000-0002-6322-0217

Цимбалюк Вікторія Андріївна

студентка кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки

Одеського національного економічного університету

У статті представлено методи формування комунікативних навичок у дітей за допомогою казкотерапії. Охарактеризовано метод казкотерапії як метод психотерапії, що використовує казки для допомоги дітям в розв'язанні внутрішніх конфліктів та розвитку особистості і є ефективним інструментом для розвитку уяви, творчого мислення та комунікативних навичок у дітей. Акцентовано увагу на психотерапевтичних можливостях казки: зміни сприйняття дитиною навколишнього світу, адаптація до нових життєвих обставин, подолання стресового стану, формування емоційного інтелекту, формування комунікативних навичок, міжособистісних відносин. Виокремлено теоретико-методичні, загальнокультурно-педагогічні, психологічні аспекти казкотерапії як інтегративної технології. Презентовано методичні рекомендації використання казкотерапії для розвитку комунікативних навичок дітей під час війни в Україні. Наголошено на нових можливостях сучасних технологій для використання казкотерапії у розвитку комунікативних навичок у дітей, таких як інтерактивні платформи, мобільні додатки та мультимедійні ресурси. Основною метою статті є розкриття особливостей формування комунікативних навичок у дітей за допомогою методів казкотерапії; визначення особливостей сприйняття дітьми психотерапевтичних казок для розвитку навичок соціальної взаємодії. В статті використано теоретичний підхід для аналізу, порівняння та узагальнення наукової літератури з теми дослідження та емпіричний підхід, що включав аналіз методики використання казкотерапії для розвитку комунікативних навичок дітей. Проаналізовано дослідження зарубіжних та українських науковців щодо використання казкотерапії у психотерапевтичній, корекційно-розвивальній, відновлювальній практиці практичних психологів. Обґрунтовано, що казкотерапія сприяє розвитку емоційної грамотності, вчить дітей розпізнавати і називати свої емоції, а також розуміти почуття інших. Це є важливим аспектом емоційного інтелекту, який допомагає дітям краще взаємодіяти з однолітками і дорослими, будувати здорові міжособистісні стосунки і ефективно вирішувати конфлікти.

Ключові слова: казкотерапія, казкова історія, комунікативні навички, психологічна підтримка, взаємодія, психотерапевтичні технології.

Orlenko I. M., Tsymbaliuk V. A. PECULIARITIES OF FORMING COMMUNICATION SKILLS IN CHILDREN THROUGH FAIRY TALE THERAPY

The article presents methods of forming communication skills in children through fairy tale therapy. The method of fairy tale therapy is described as a method of psychotherapy that uses fairy tales to help children resolve internal conflicts and develop personality and is an effective tool for developing imagination, creative thinking and communication skills in children. Attention is focused on the psychotherapeutic possibilities of fairy tales: changing the child's perception of the world around him or her, adaptation to new life circumstances, overcoming stress, forming emotional intelligence, developing communication skills, interpersonal relationships. Methodological recommendations for the use of fairy tale therapy for the development of children's communication skills during the war in Ukraine are presented. The author emphasises the new possibilities of modern technologies for the use of fairy tale therapy in the development of children's communication skills, such as interactive platforms, mobile applications and multimedia resources. The main purpose of the article is to reveal the peculiarities of developing children's communication skills using fairy tale therapy methods; to determine the peculiarities of children's perception of psychotherapeutic fairy tales for the development of social interaction skills. The article uses a theoretical approach to analyse, compare and summarise the scientific literature on the topic of the study and an empirical approach, which included an analysis of the methodology of using fairy tale therapy to develop children's communication skills. The research of foreign and Ukrainian scholars on the use of fairy tale therapy in psychotherapeutic, correctional, developmental, and rehabilitation practice of practical psychologists is analysed. It is substantiated that fairy tale therapy promotes the development of emotional literacy, teaches children to recognise and name their emotions, as well as to understand the feelings of others. This is an important aspect of emotional intelligence that helps children to interact better with peers and adults, build healthy interpersonal relationships and resolve conflicts effectively.

Key words: fairy tale therapy, fairy tale story, communication skills, psychological support, interaction, psychotherapeutic technologies.

У сучасному суспільстві все більше дітей мають проблеми з комунікацією, що може бути пов'язано з різними чинниками, включаючи вплив цифрових технологій, зниженням живого спілкування, а також психоемоційними травмами. Казкотерапія стає ефективним інструментом для подолання цих труднощів та є інноваційним методом розвитку комунікативних навичок дітей. Вона базується на використанні казок і історій для вирішення психологічних проблем та розвитку соціальних навичок. Казкотерапія – це метод психотерапії, що використовує казки для допомоги дітям в розв'язанні внутрішніх конфліктів та розвитку особистості. Вона є ефективним інструментом для розвитку уяви, творчого мислення та комунікативних навичок у дітей.

На початку ХХ століття психотерапевти почали звертати увагу на казки як на можливий інструмент роботи з дітьми. Карл Юнг та його теорії архетипів зробили значний внесок у розуміння того, як символи та образи казок впливають на підсвідомість. У 70-80-х роках ХХ століття почалася систематизація методів казкотерапії як окремого напрямку в психотерапії.

У сучасних умовах, коли діти часто стикаються зі стресовими і травматичними ситуаціями, казкотерапія може забезпечити необхідну психологічну підтримку, допомагаючи їм опрацювати переживання і знаходити вихід з кризових ситуацій через символічні образи казок.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження підтверджують ефективність казкотерапії у розвитку комунікативних навичок у дітей. Зростає кількість наукових праць і методичних рекомендацій, які допомагають педагогам і психологам впроваджувати казкотерапію в практику.

Сучасні зарубіжні вчені наголошують на значущості та доцільності використання психотерапевтичних казок у роботі з дітьми, відзначаючи їхню роль в емоційному, когнітивному та психологічному розвитку.

Так, вчені Ruban, L., Leshchenko, M., Oliinyk, I., Petrovsky, M., & Sandyha, L. розглядають казку як ліки для душі людини. Автори акцентують увагу на тому, щоб казкова історія набула терапевтичного характеру, вона має відображати проблему дитини. Процес казкотерапії допомагає зняти напругу в стресових ситуаціях, сприяє конструктивному переживанню емоцій, розвиває комунікативні навички, уяву, відволікає від важких переживань. За висновками вчених, «казкотерапія є унікальним методом лікування розладів психічного здоров'я, спричинених військовими діями, оскільки діти знаходять у казках відлуння внутрішніх переживань з власного життя» [1].

Дослідники Myrto Patagia Bakaraki, Theofanis Dourbois & Alexandra Kosiva у своїй роботі визначають роль казки в емоційному та когнітивному розвитку дітей дошкільного віку. За їх думкою, казки можуть бути використані як терапія для подолання тривожності, а також реальних життєвих конфліктів під час емоційного розвитку. Казки в терапії можуть сприяти розвитку емоційного інтелекту в дітей, надаючи їм безпечний простір для дослідження і вираження своїх емоцій та слугувати потужним інструментом для поліпшення емоційного благополуччя дітей, допомагаючи їм справлятися з травмою і стресом через символічні та метафоричні образи [2].

Marek Jan Kuciariński у своїй науковій роботі звернув увагу на моделі поведінки, що пропонують психотерапевтичні казки та які надають значну підтримку в емоційно складних ситуаціях; компенсують будь-які недоліки; розслабляють, даруючи гарний настрій. Вчений підкреслює, що казкотерапевтичний підхід впливає на дитину з використанням різноманітних психологічних механізмів, головним чином наслідування та ідентифікації, відіграє суттєву роль у терапії та профілактиці. Психотерапевтичні казки дозволяють встановити більш тісний контакт з дитиною, зрозуміти її ситуацію, емоції та спосіб дивитися на світ. Таким чином, лікування казкою – один з найкращих способів досягти розуміння дитиною її проблем і надати підтримку в скрутну хвилину. Психотерапевтичні казки сприяють когнітивному та емоційному розвитку дітей, допомагаючи їм осмислювати складні життєві ситуації та знаходити внутрішні ресурси для їхнього вирішення [3].

Теоретико-методичні, загальнокультурно-педагогічні, психологічні аспекти казкотерапії як інтегративної технології вивчали Akhmetova Aigula, Yerzhanova Feruzab, Abisheva Onalc, Garber Alenad, Komekova Sandugashe, Korlasbek Aktotyf, Mukazhanova Rysty. Значущу роль вчені відвели підготовці фахівців освіти щодо використання казкотерапії як інтегративної технології роботи з дітьми [4].

Значущість і користь використання психотерапевтичних казок у роботі з дітьми, підкреслюючи їхню роль у емоційному та психологічному розвитку, відображали сучасні українські вчені.

Так, Марценюк М.О., Фельцан І.М. зосереджують увагу на тому, що психотерапевтичні казки допомагають дітям подолати страхи та тривожність, пропонуючи їм символічні шляхи вирішення внутрішніх конфліктів. «... вони вчать дитину, що, якщо людина не здається під натиском проблем, то наприкінці, вона обов'язково перемаже. Прослуховуючи казку, дитина ототожнює себе з її героями, знаходять віддзеркалення свого власного життя і прагне скористатися прикладом позитивного героя в боротьбі зі своїми страхами та проблемами [5, с. 58].

З позиції Зайцевої А.І. використання казок у дитячій психотерапії сприяє розвитку емоційної стійкості, допомагаючи дітям краще розуміти свої почуття та знаходити способи їх висловлення [6].

Казкотерапія допомагає дітям розвивати уяву та креативне мислення, що сприяє їхньому загальному психоемоційному розвитку.

Дубчак М. А спрямовує своє дослідження на подолання тривожності дітей дошкільного віку, що базується на поєднанні різних психотерапевтичних технік, що об'єднує казкотерапію. Використання психотерапевтичних казок у роботі з дітьми дозволяє ефективно вирішувати психологічні проблеми, покращуючи їхнє емоційне благополуччя [7].

Бальбуза О.М. розглядає психотерапевтичні казки крізь призму мовленнєвого розвитку дитини, зазначаючи той факт, що казки допомагають дітям вчитися будувати зв'язні висловлювання та вдосконалювати свої комунікативні навички [8].

В реаліях сьогодення психотерапевтичні казки є ефективним інструментом для роботи з дітьми, які пережили травматичні події, оскільки вони створюють безпечний простір для розкриття та опрацювання переживань, пов'язаних з воєнними діями в Україні.

Метою нашої статті є розкриття особливостей формування комунікативних навичок у дітей за допомогою методів казкотерапії; визначення особливостей сприйняття дітьми психотерапевтичних казок для розвитку навичок соціальної взаємодії.

Методи та методики дослідження: теоретичний підхід – використовували методи аналізу, порівняння та узагальнення наукової літератури з теми дослідження. Емпіричний підхід включав аналіз методики використання казкотерапії для розвитку комунікативних навичок дітей.

Результати та дискусії. Метод казкотерапії є одним із найдавніших психологічних методів. Казкотерапію як метод практичної психології розробляли такі вчені, як Володимир Пропп, який досліджував структуру казок, та Карл Густав Юнг, що вивчав архетипи і символіку в міфах та казках. Теорії Карла Юнга про архетипи та колективне несвідоме стали однією з наукових основ казкотерапії. Казки розглядаються як прояви архетипових сюжетів, що резонують з внутрішніми переживаннями дитини. Також значний внесок зробили Бруно Беттельгейм, який досліджував терапевтичні аспекти казок для дітей, та Ерік Берн, який використовував казки у своїй транзакційній психології. Вивчення розвитку мислення дітей, зокрема дослідження Жана Піаже, підтверджує, що казки сприяють розвитку уяви та символічного мислення. Казкотерапія використовує ці процеси для розвитку комунікативних навичок та вирішення внутрішніх конфліктів. Казкотерапія базується на принципах гуманістичної психології, зокрема, роботах Карла Роджерса, що підкреслюють важливість емпатії та безумовного прийняття. Використання казок допомагає створити безпечне середовище для самовираження та розвитку.

Сучасні дослідження підтверджують ефективність казкотерапії у розвитку комунікативних навичок, подоланні тривожності та підвищенні самооцінки у дітей. Казкотерапія використовується як частина комплексних програм психотерапії. Казкотерапія є багатогранним методом, що поєднує в собі елементи фольклору, психоаналізу, когнітивної та гуманістичної психології, що робить її ефективним інструментом для роботи з дітьми. Особливо важливим є вплив казкотерапії на формування навичок соціальної взаємодії.

Аналізуючи результати наукових досліджень у різних підходах психології, ми виявили особливості сприйняття дітьми психотерапевтичних казок для розвитку навичок соціальної взаємодії:

- *Емоційне залучення:* Казки природно привертають увагу дітей, оскільки вони багаті на емоційні та яскраві образи. Це допомагає дітям легко занурюватися у світ казки та емоційно залучатися до історії.
- *Ідентифікація з героями:* Діти часто ідентифікують себе з героями казок, проживають їхні пригоди та вчаться через їхні вчинки та рішення.
- *Розвиток емпатії:* Казки допомагають дітям розуміти почуття та емоції інших людей. Через переживання героїв казок діти вчаться співпереживати та проявляти емпатію.
- *Зниження тривожності:* Психотерапевтичні казки допомагають дітям знижувати рівень тривожності, даючи їм можливість опрацьовувати свої страхи та переживання в безпечному середовищі.
- *Підвищення самооцінки:* Через ідентифікацію з позитивними героями казок, діти підвищують свою самооцінку та вчаться цінувати власні здібності та можливості.
- *Розвиток емоційної грамотності:* Психотерапевтичні казки сприяють розвитку у дітей здатності розпізнавати, розуміти та висловлювати свої емоції.
- *Моделювання соціальних ситуацій:* Психотерапевтичні казки моделюють різні соціальні ситуації, що допомагає дітям вчитися вирішувати конфлікти, співпрацювати та встановлювати взаємодію.
- *Навички активного слухання:* Слухаючи казки, діти розвивають навички активного слухання, що є важливим елементом соціальної взаємодії.

Казки допомагають дітям вчитися висловлювати свої думки та почуття.

Через персонажів та ситуації у казках діти вчаться розуміти інших та ефективно спілкуватися.

За словами українських дослідників М. І. Замелюк, С. О. Міліщук, казкотерапія сприяє сприйманню особистості себе такою, якою вона є, «усвідомлювати себе й інших людей, кожного, як неповторну

індивідуальність. У кожної людини є потреба в самовираженні, яке зазвичай залишається незадоволеним, що породжує внутрішній конфлікт. Казкотерапія використовує казкову форму для інтеграції особистості, розвитку творчих здібностей, розширення свідомості, покращення взаємодії із зовнішнім світом» [9].

Науковці наголошують на важливості казкотерапії в розвитку комунікативних навичок дітей, показуючи, як вона допомагає їм висловлювати свої думки та емоції, а також взаємодіяти з оточуючими.

Казкотерапія є ефективним засобом розвитку комунікативних навичок у дітей, оскільки вона дозволяє їм вчитися виражати свої думки та почуття через символічні образи і сюжети [10]. Казки створюють безпечне середовище для дітей, де вони можуть експериментувати зі своїми комунікативними навичками, покращуючи їх у процесі гри та взаємодії з іншими [10].

Через казки діти навчаються взаємодіяти з іншими, розуміти і висловлювати свої емоції, що є важливою частиною розвитку їхніх комунікативних навичок [11].

Казкотерапія є потужним інструментом, що сприяє гармонійному розвитку дитини, допомагає їй вчитися спілкуватися та вирішувати конфлікти, розвивати емоційну сферу та уяву.

Війна в Україні дуже сильно вплинула на психоемоційний стан дітей і казкотерапія є найефективнішим методом зниження рівня тривожності, позбавлення страхів, відновлення відчуття безпеки дитини; зміцнення її природних психологічних ресурсів, відреагування негативних переживань та розвиток комунікативних навичок. Це, безумовно, впливає на адаптацію до нового середовища та обставин, формування позитивних взаємовідносин з однолітками.

Нами було розроблено методичні рекомендації використання казкотерапії для розвитку комунікативних навичок дітей під час війни в Україні, що мають наступні складові:

1. Створення безпечного середовища:
 - *Фізичний простір*: організуйте затишне і безпечне місце для проведення казкотерапії. Це може бути класна кімната, домашній куточок або укриття, де діти почуватимуться захищеними.
 - *Емоційний простір*: забезпечте підтримку та безумовне прийняття з боку дорослих (педагогів, психологів, батьків).
2. Вибір відповідних казок:
 - *Терапевтичні теми*: обирайте казки, які торкаються теми безпеки, мужності, підтримки та подолання труднощів.
 - *Національні казки*: використовуйте українські народні казки та легенди, які можуть бути близькими та зрозумілими дітям.
3. Інтерактивне читання:
 - *Залучення дітей*: під час читання залучайте дітей до активного обговорення казки, запитуйте їх про почуття та думки героїв.
 - *Висловлення емоцій*: заохочуйте дітей висловлювати свої емоції та розповідати про власні переживання, пов'язані з казкою.
4. Створення власних казок:
 - *Спільна творчість*: разом з дітьми створюйте нові казки, де вони можуть бути головними героями, що долають труднощі та знаходять вирішення проблем.
 - *Терапевтичні історії*: нехай діти вигадують історії про безпеку, дружбу та підтримку, що допомагає їм переробити власні переживання.
5. Використання рольових ігор:
 - *Гра в героїв*: діти можуть розігрувати сцени з казок, приміряючи на себе ролі героїв. Це допомагає їм вчитися співпрацювати, вирішувати конфлікти та виражати свої емоції.
 - *Символічне подолання страхів*: грайте в ігри, де діти можуть символічно подолати свої страхи, наприклад, перемогти «дракона» чи врятувати «замок».
6. Використання мультимедійних ресурсів:
 - *Аудіо- та відеоказки*: використовуйте записи казок, аудіокниги та анімаційні фільми, що можуть бути доступні навіть під час війни.
 - *Інтерактивні додатки*: залучайте сучасні технології, які можуть містити інтерактивні казки та завдання для дітей.
7. Психологічна підтримка та супровід:
 - *Регулярні сесії*: проводьте регулярні заняття з казкотерапії, щоб забезпечити постійну підтримку та допомогу дітям.
 - *Індивідуальний підхід*: зважаючи на індивідуальні потреби кожної дитини, адаптуйте методи та підходи казкотерапії.
8. Залучення батьків та громади:
 - *Спільні заходи*: організуйте спільні заняття з казкотерапії для дітей та їхніх батьків, щоб зміцнити емоційний зв'язок та підтримку.

– *Поширення методик*: розповсюджуйте інформацію про казкотерапію серед громадських організацій та волонтерів, що працюють з дітьми під час війни.

Приклади конкретних завдань:

– «Розповідь про героя»: нехай дитина розповість про улюбленого героя казки і як би вона повела себе на його місці.

– «Малювання казки»: запропонуйте дитині намалювати улюблену сцену з казки або створити власну ілюстрацію.

– «Казкові листи»: пишіть разом з дитиною листи від імені казкових героїв, обговорюючи їхні переживання та почуття.

Казкотерапія під час війни може стати потужним інструментом для підтримки психологічного здоров'я дітей, допомагаючи їм розвивати комунікативні навички, подолати страхи та зберегти емоційну рівновагу.

Сучасні технології відкривають нові можливості для використання казкотерапії у розвитку комунікативних навичок у дітей. Завдяки інтерактивним платформам, мобільним додаткам та мультимедійним ресурсам, казкотерапія може стати ще більш доступною та ефективною.

Інтерактивні платформи та додатки:

1. Мобільні додатки для казкотерапії:

– Інтерактивні казки: додатки, що пропонують інтерактивні казки, де діти можуть вибирати розвиток подій, спілкуватися з персонажами та виконувати завдання, які розвивають комунікативні навички.

– Аудіокниги та подкасти: мобільні додатки, що містять аудіоказки, які діти можуть слухати у зручний для них час. Це допомагає розвивати слухання та розуміння мови.

2. Веб-платформи та онлайн-ресурси:

– Онлайн-бібліотеки казок: платформи, що містять величезну кількість казок у різних форматах (текстові, аудіо, відео). Діти можуть самостійно обирати казки для прослуховування або читання.

– Відеоуроки та вебінари: платформи з відеоуроками, де педагоги та психологи проводять заняття з казкотерапії, допомагаючи дітям розвивати комунікативні навички через інтерактивні завдання та ігри.

Мультимедійні ресурси:

1. Анімаційні фільми та серіали:

– Мультфільми за мотивами казок: використання мультфільмів, створених на основі відомих казок, для обговорення з дітьми сюжетів, персонажів та їхніх вчинків. Це допомагає розвивати навички діалогу та обговорення.

– Інтерактивні серіали: серіали, де діти можуть впливати на розвиток подій, приймаючи рішення за персонажів. Це стимулює активне мислення та комунікацію.

2. Віртуальна та доповнена реальність:

– VR-казки: використання віртуальної реальності для створення занурюючих казкових світів, де діти можуть взаємодіяти з персонажами та оточенням. Це сприяє розвитку уяви та комунікативних навичок.

– AR-книжки: книги з доповненою реальністю, що оживляють казкові персонажі та сцени, дозволяючи дітям взаємодіяти з ними за допомогою мобільних пристроїв.

Соціальні мережі та онлайн-спільноти:

1. Групи та форуми для обговорення казок:

– Онлайн-дискусії: створення груп у соціальних мережах або на форумах, де діти можуть обговорювати прочитані казки, ділитися враженнями та думками.

– Спільні проекти: організація онлайн-проектів, де діти разом створюють власні казки, ілюстрації або відео, що сприяє командній роботі та комунікації.

2. Відеоконференції та онлайн-заняття:

– Групові заняття з казкотерапії: проводити онлайн-заняття з казкотерапії за допомогою відеоконференцій, де діти можуть взаємодіяти з педагогами та однолітками, обговорювати казки та виконувати завдання.

– Індивідуальні сесії: індивідуальні онлайн-консультації з психологами або терапевтами, що використовують казкотерапію для роботи з окремими дітьми.

Практичні приклади використання:

1. Інтерактивна казка «Чарівний ліс»:

– Мобільний додаток, де діти можуть взаємодіяти з персонажами казки, обираючи різні шляхи розвитку сюжету та виконуючи завдання, що розвивають мовлення та слухання.

2. AR-книжка «Казкові пригоди»:

– Книга з доповненою реальністю, де діти можуть використовувати планшети або смартфони для взаємодії з персонажами, що оживають на сторінках.

3. Онлайн-група «Казковий клуб»:

– Група у соціальній мережі, де діти щотижня обговорюють нову казку, діляться власними творами та беруть участь у спільних проектах.

Використання сучасних технологій у казкотерапії допомагає зробити процес навчання більш цікавим та ефективним, стимулюючи дітей до розвитку комунікативних навичок та соціальної взаємодії. Таким чином, формування комунікативних навичок у дітей за допомогою казкотерапії є надзвичайно актуальною темою у сучасних умовах, яка відповідає на виклики сьогодення і забезпечує всебічний розвиток дітей.

Висновки. Казки, як інструмент казкотерапії, допомагають дітям розвивати емоційний інтелект, розуміти і виражати свої емоції, що є важливою частиною комунікативних навичок. Уміння розуміти свої почуття і почуття інших сприяє кращій взаємодії з оточуючими. Казкотерапія сприяє розвитку уяви і творчого мислення у дітей, що є невід'ємною частиною комунікативних навичок. Уміння фантазувати і творити дозволяє дітям більш гнучко і креативно підходити до вирішення комунікативних завдань. Казкотерапія може бути ефективно використана в інклюзивних освітніх середовищах для дітей з особливими потребами. Це сприяє їх інтеграції в соціум, покращує комунікативні навички і забезпечує рівний доступ до освітніх ресурсів.

У сучасних умовах, коли діти все частіше стикаються зі стресовими і травматичними ситуаціями, казкотерапія набуває особливої важливості як метод психологічної підтримки. Сучасні діти піддаються численним викликам, таким як соціальна ізоляція, вплив цифрових технологій, проблеми в сім'ї, шкільні труднощі, булінг та інші травматичні події. Ці фактори можуть негативно впливати на їхній емоційний та психологічний стан.

Казкотерапія надає можливість дітям в безпечному та підтримуючому середовищі виражати свої почуття і переживання. Використовуючи символічні образи та метафори казок, діти можуть проєкціювати свої внутрішні конфлікти та страхи на героїв казок, що дозволяє їм опрацьовувати ці переживання на символічному рівні. Це сприяє зменшенню тривожності, страхів і стресу, а також допомагає знаходити нові способи вирішення проблем.

Крім того, казкотерапія сприяє розвитку емоційної грамотності, вчить дітей розпізнавати і називати свої емоції, а також розуміти почуття інших. Це є важливим аспектом емоційного інтелекту, який допомагає дітям краще взаємодіяти з однолітками і дорослими, будувати здорові міжособистісні стосунки і ефективно вирішувати конфлікти.

Казкотерапія також може бути інтегрована в освітні програми, що дозволяє дітям у навчальному процесі отримувати не тільки знання, але й емоційну підтримку. Використання казок у класі може сприяти формуванню дружніх і підтримуючих стосунків між учнями, розвитку співчуття і взаєморозуміння.

Загалом, казкотерапія є потужним інструментом, який допомагає дітям долати життєві труднощі, розвивати емоційну стійкість і здатність справлятися з кризовими ситуаціями. Це робить казкотерапію актуальною і необхідною складовою сучасної психологічної практики.

Література:

1. Ruban, L., Leshchenko, M., Oliinyk, I., Petrovsky, M., & Sandyha, L. Fairy tale therapy for children of war. *Amazonia Investiga*. 2023. № 12 (68). P. 78–84. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.68.08.7>
2. Myrto Patagia Bakaraki, Theofanis Dourbois & Alexandra Kosiva. Therapeutic and developmental benefits of fairy tales in early childhood: A mini-review. *Brazilian Journal of Science*. 2024. № 3 (8). P. 19–23.
3. Kuciapiński, Marek Jan. The therapeutic and educational properties of fairytale therapy in the early stages of children's development. *Pedagogika Rodziny*. 2014. № 4.2. P. 77–93.
4. Akhmetova Aigula, Yerzhanova Feruzab, Abisheva Onalc, Garber Alenad, Komekova Sandugashe, Korlasbek Aktotyf, Mukazhanova Rysty. Preparing Future Teachers and Psychologists to Use Integrative Fairy Tale Therapy Techniques. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 2024. № 10 (1). P. 1–13.
5. Марценюк М.О., Фельдман І.М. Терапевтичні казки та казкові історії в корекційно-розвивальній роботі з дітьми та підлітками. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Гуманітарні і суспільні науки*. 2015. № 19 (14). С. 57–66
6. Зайцева А.І. Емоційна стійкість через психотерапевтичні казки. 2021. URL: <https://is.gd/sfWsiW>
7. Дубчак М. А. Підбір методів казкотерапії для подолання тривожності дітей старшого дошкільного віку. *Сучасне дошкільня: актуальні проблеми, педагогічні пошуки, здобутки* : зб. матеріалів Регіональної науково-практичної Інтернет-конференції студентів, молодих науковців, педагогів-практиків. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2023. С. 51–54.
8. Бальбуза О.М. Роль психотерапевтичних казок у мовленнєвому розвитку дітей. 2019.
9. Замелюк М. І., Мілішук С. О. Казкотерапія як психологічний метод у роботі з дітьми дошкільного віку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 63. Т. 1. С. 41–44.
10. Орленко І. М. Психокорекційна програма «Поруч» для дітей молодшого шкільного віку, спрямована на зміцнення психологічної стійкості та розвиток навичок саморегуляції під час воєнних дій. Одеса : КЗВО «ОАНО», 2024. 38 с.
11. Бальбуза О. М., Орленко І. М., Асєєва Ю. О. Визначення особливостей комунікації дошкільників із порушеннями мовлення. *Габітус: Науковий журнал*. 2023. Вип. 50. С. 52–58.

References:

1. Ruban, L., Leshchenko, M., Oliinyk, I., Petrovsky, M., & Sandyha, L. (2023). Fairy tale therapy for children of war. *Amazonia Investiga*, 12 (68), 78–84. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.68.08.7>
2. Myrto Patagia Bakaraki, Theofanis Dourbois & Alexandra Kosiva (2024). Therapeutic and developmental benefits of fairy tales in early childhood: A mini-review. *Brazilian Journal of Science*, 3 (8), 19–23.
3. Kuciapiński, Marek Jan (2014). The therapeutic and educational properties of fairytale therapy in the early stages of children's development. *Pedagogika Rodziny* 4.2. P. 77–93.
4. Akhmetova Aigula, Yerzhanova Feruzab, Abisheva Onalc, Garber Alenad, Komekova Sandugashe, Korlasbek Aktotyf, Mukazhanova Rysty (2024). Preparing Future Teachers and Psychologists to Use Integrative Fairy Tale Therapy Techniques. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 10 (1). P. 1–13.
5. Martseniuk M. O., Feltsan I. M. (2015). Terapevtychni kazky ta kazkovi istorii v korektsiino-rozvyvalnii roboti z ditmy ta pidlitkamy [Therapeutic fairy tales and fairy tales in correctional and developmental work with children and adolescents]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Humanitarni i suspilni nauky*. № 19 (14). P. 57–66 [in Ukrainian].
6. Zaitseva A. I. (2021). Emotsiina stiiikist cherez psykhoterapevtychni kazky [Emotional stability through psychotherapeutic fairy tales]. Retrieved from: <https://is.gd/sfWsiW> [in Ukrainian].
7. Dubchak M. A. (2023). Pidbir metodiv kazkoterapii dlia podolannia tryvozhnosti ditei starshoho doshkilnoho viku [Selection of fairy-tale therapy methods to overcome anxiety in older preschool children]. *Suchasne doshkillia: aktualni problemy, pedahohichni poshuky, zdobutky*. Zb. materialiv Rehionalnoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii studentiv, molodykh naukovtsiv, pedahohiv-praktykiv. Nizhyn : NDU im. M. Hoholia. 51–54. [in Ukrainian].
8. Balbuza O. M. (2019). Rol psykhoterapevtychnykh kazok u movlennievomu rozvytku ditei [The role of psychotherapeutic fairy tales in speech development of children]. [in Ukrainian].
9. Zameliuk M. I., Milishchuk S. O. (2019). Kazkoterapiia yak psykholohichniy metod u roboti z ditmy doshkilnoho viku [Story therapy as a psychological method in working with preschool children]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. № 63, T. 1. P. 41–44. [in Ukrainian].
10. Orlenko I. M. (2024). Psykhokorektsiina prohrama "Poruch" dlia ditei molodshoho shkilnoho viku, spriamovana na zmitsnennia psykholohichnoi stiiikosti ta rozvytok navychok samorehuliatcii pid chas voiennykh dii [Psychocorrective program "Poruch" for children of primary school age, aimed at strengthening psychological stability and developing self-regulation skills during hostilities]. Odesa: KZVO "OANO". 38 s. [in Ukrainian].
11. Balbuza O. M., Orlenko I. M., Asieieva Yu. O. (2023). Vyznachennia osoblyvosti komunikatsii doshkilnykiv iz porushenniamy movlennia [Determination of communication features of preschoolers with speech disorders]. *Habitus: Naukovyi zhurnal*. Vyp. 50. P. 52–58.